

UNA REFLEXIÓ NECESSÀRIA

L'economia social i solidària: experiències i reptes

August Corrons

Professor dels Estudis d'Economia i Empresa (UOC)

Joan Miquel Gomis

Professor dels Estudis d'Economia i Empresa (UOC). Director d'*Oikonomics*

Segons l'informe «La economia social i solidària i el repte del desenvolupament sostenible» (2014)¹ elaborat per Nacions Unides, el sistema socioeconòmic actual ha desencadenat una sèrie de crisis financeres, mediambientals i humanitàries que han posat en evidència les estratègies de sostenibilitat i desenvolupament convencionals. En aquest mateix informe s'apunta la necessitat d'incorporar el desenvolupament sostenible en tots els nivells, integrant els seus aspectes econòmics, socials i ambientals, i reconeixent els vincles existents entre ells. En aquest sentit, l'economia social i solidària (ESS) representa una realitat que, si bé encara disposa d'un gran potencial per a explotar, aporta un enfocament integrador de l'activitat econòmica, considerant les persones, el medi ambient i el desenvolupament sostenible com a referents prioritaris, per sobre dels interessos merament econòmics.

La Xarxa d'Economia Solidària (XES) de Catalunya apunta que l'ESS s'orienta cap a una economia democràtica, justa i sostenible, en què les persones, les empreses i les entitats es plantegen com a objectiu instaurar en el dia a dia el treball cooperatiu, la comercialització justa, el consum responsable, les finances ètiques, les monedes socials i complementàries, la gestió comunitària i la distribució solidària, entre d'altres. D'altra banda, la Red de Redes de Economía Alternativa y Solidaria (REAS), en la «Carta de principios de la economía solidaria», assenyala que l'ESS incorpora, a la gestió de l'activitat econòmica, els valors universals que han de regir la societat i les relacions entre tota la ciutadania: equitat, justícia, fraternitat econòmica, solidaritat social i democràcia directa.

En aquest context, juntament amb la IV Conferència Internacional de Monedes Socials i Complementàries: Diners, Consciència i Valors per al Canvi Social, que organitzarà la UOC del 10 al 14 de maig de 2017, s'ha considerat oportú dedicar aquesta edició de la revista *Oikonomics* a l'economia social i solidària, i, en particular, a les experiències ja existents i als reptes que encara s'han de superar. Tal com assenyala el lema de la XES, «Una altra economia ja existeix», amb aquesta edició es pretén mostrar que l'ESS no és un fenomen nou, sinó que, al contrari, s'ha avançat molt amb aquesta manera d'entendre l'economia i s'estan desenvolupant iniciatives perquè en un futur proper el seu grau d'implantació i consolidació augmenti. Aquest dossier és el resultat de la participació de diversos experts, tant de l'àmbit acadèmic com activista, amb una visió teòrica i pràctica, que han aportat els coneixements i les vivències que tenen per presentar l'ESS com una economia al servei de les persones i el medi ambient, el motor de la qual no és altre que el benestar social per sobre del lucre econòmic.

La Dra. Vanessa Campos, en el primer dels articles, ens introdueix en el món de l'ESS i en la seva evolució al llarg del temps, des del segle XIX fins al dia d'avui. Posteriorment, duu a terme una revisió de les diferents formes

1. Organització de les Nacions Unides ONU - Grup de Treball Interinstitucional sobre Economia Social i Solidària. «L'economia social i solidària i el repte del desenvolupament sostenible». Juliol de 2014.

empresarials que es basen a qüestionar el principi capitalista, segons el qual l'objectiu principal de les empreses ha de ser el benefici econòmic. Entre aquestes formes empresarials destaquen les cooperatives, les societats laborals, les *B corporations* i les entitats associades amb l'economia del bé comú.

En el segon article, Albert Cañigüeral, un dels màxims exponents de l'economia col·laborativa a Espanya i a l'Amèrica Llatina, ens presenta el grau d'implantació i els avanços aconseguits per l'economia col·laborativa en els diferents sectors productius. Tot i les virtuts, difícils de negar, que hi ha en aquest tipus d'economia col·laborativa, ens presenta també una anàlisi crítica i constructiva en relació amb si això ajuda realment a canviar els valors de la societat o si tan sols es limita a promoure un capitalisme més eficient.

En el tercer article, el Dr. Joan Ramon Sanchis ens introdueix en les conseqüències originades pel sistema bancari convencional, com ara l'exclusió social i la pobresa. Com a alternativa a aquesta banca, s'analitzen tant la banca ètica i cooperativa, com altres alternatives sorgides de la societat civil. És el cas de les cooperatives integrals, les finances col·laboratives i les monedes socials, entre d'altres. En darrer lloc, l'autor reflexiona sobre els possibles riscos que apareixen enfront de la possible monopolització d'aquestes alternatives financeres per part de les grans corporacions, per mitjà de les *fintech*.

En el quart article, l'investigador Yasuyuki Hirota, referent internacional en l'àmbit de les monedes socials i complementàries, posa en evidència cinc fallades estructurals del sistema monetari actual. Com a proposta alternativa aposta per les monedes socials i complementàries. Després de la definició i la presentació de què són i què representen aquest tipus de monedes, en planteja una classificació segons el tipus de recolzament que tinguin: monedes oficials, béns i serveis, autoritats públiques, confiança, crèdit bancari o sense cap tipus de recolzament.

En el cinquè article, l'investigador August Corrons analitza la sostenibilitat i el desenvolupament del sistema monetari sota l'enfocament sistèmic del pensament complex adaptatiu. Sota aquest enfocament, demostra com la introducció de monedes complementàries en el sistema monetari convencional ajuda a fomentar un desenvolupament sostenible. Si bé aquest desenvolupament pot resultar menys eficient del que seria desitjable, aporta la resiliència necessària per a garantir una sostenibilitat integral de la vida al planeta Terra, tant en l'àmbit social com econòmic i ambiental.

En el sisè article, Jordi García, un dels màxims exponents de l'economia social i solidària en l'àmbit nacional, parla de la implicació de l'ESS en tots els àmbits del cicle econòmic: gestió de recursos, producció, comercialització, consum, sistema financer, distribució de l'excedent i circulació monetària. Apunta que és una economia tan antiga com la mateixa humanitat, una economia de productes i serveis, democràtica i responsable. És una economia tant de present com de futur, si bé encara amb molt de recorregut per endavant i amb molts reptes per a superar.

Elisabet Bach i la Dra. Laura Lamolla ens presenten, en el setè dels articles, una aproximació a la iniciativa empenedora social, nou model operatiu enfocat a solucionar problemes que sempre han estat presents. Analitzen les diferents alternatives de finançament que tenen actualment les empreses socials i centren l'atenció en les de nova creació. Les diferents alternatives de finançament es cataloguen segons el retorn que se n'espera, segons el tipus d'entitat que ofereix el finançament i segons l'univers de l'emprenedoria social al qual van destinades.

August Corrons

acorrons@uoc.edu

www.augustcorrons.com

Professor dels Estudis d'Economia i Empresa (UOC)

Professor dels Estudis d'Economia i Empresa de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) des de 2003. Doctorand del programa de Desenvolupament Local i Cooperació Internacional de la Universitat Jaume I (UJI). Màster interuniversitari de Cooperació al desenvolupament per la Universitat Jaume I (UJI), la Universitat de València (UV) i l'Institut Interuniversitari de Desenvolupament Local (IIDL). Màster de Gestió i direcció d'empreses per l'Institut de Directius d'Empresa (IDE). Enginyer de Camins, Canals i Ports, i enginyer tècnic d'Obres Públiques, per la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Àmbit docent: responsabilitat social corporativa, organització d'empreses i prevenció de riscos laborals. Àmbit de recerca: monedes socials i complementàries, economia solidària i col·laborativa, desenvolupament local i psicologia social.

Joan Miquel Gomis

jgomisl@uoc.edu

Professor dels Estudis d'Economia i Empresa (UOC). Director d'Oikonomics

Doctor del Departament d'Economia i Organització d'Empreses de la UB. Llicenciat en Ciències de la Informació per la UAB. Director del programa (grau) de Turisme dels Estudis d'Economia i Empresa de la UOC. Director d'Oikonomics. Ha estat codirector acadèmic (2006-2010) del màster sobre Gestió, política i estratègia de les destinacions turístiques, organitzat conjuntament per la UOC i l'Organització Mundial del Turisme (OMT). Les seves àrees d'especialització se situen en l'àmbit de la direcció estratègica de l'empresa turística, l'aplicació de les TIC en la distribució i en l'àmbit de la responsabilitat social. Membre del grup de recerca GRATET.

Els textos publicats en aquesta revista estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement 3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los, comunicar-los públicament i fer-ne obris derivades sempre que reconegueu els crèdits dels obris (autoria, nom de la revista, institució editora) de la manera especificada pels autors o per la revista. La llicència completa és pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/deed.ca>.

